Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Torstai 18.4.2024 klo 12.15—14.10

Paikka: E 422

Läsnä
puheenjohtaja Saara-Sofia Sirén kok
varapuheenjohtaja Lauri Lyly sd
jäsen Miko Bergbom ps
jäsen Atte Kaleva kok (4—6) (3 osittain)
jäsen Tuomas Kettunen kesk
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Niina Malm sd (1—3) (4 osittain)
jäsen Anders Norrback r (1—3) (4 osittain)
jäsen Olga Oinas-Panuma kesk (1—3) (4 osittain)
jäsen Karoliina Partanen kok (1—3) (4 osittain)
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas (1—3) (4 osittain)
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Mikko Polvinen ps
jäsen Tere Sammallahti kok
jäsen Timo Suhonen sd
varajäsen Kim Berg sd (1—3) (4 osittain)
varajäsen Juha Viitala sd (4—6) (3 osittain)

Sihteerit
valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen
istuntoasiainneuvos Miika Suves

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 16 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työehtosopimuslain ja työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 12/2024 vp

Valiokunnan lausunto LaVL 8/2024 vp
Valiokunnan lausunto PeVL 9/2024 vp
Valiokunnan mietintöluonnos Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työehtosopimuslain ja työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi / TyVP 36/2024 vp, A 3 /

Käsittelyn pohjana on 16.4.2024 jaettu mietintöluonnos.

Valiokunta jatkoi asian yksityiskohtaista käsittelyä.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi mietintöluonnoksen muutettuna.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä suoritettiin seuraavat äänestykset ja tehtiin seuraavat muutokset mietintöluonnokseen:

Mietintöluonnoksen **yleisperustelut**

Kappaleen 2 kohdalla ed. Malm ehdotti ed. Suhosen kannattamana, että kappaleen viimeiseen virkkeeseen lisätään sanat ”molemmille työmarkkinaosapuolille” ja kappaleen loppuun lisätään näin kuuluva uusi virke: ”Todetaan, että valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on esiintynyt ristiriitaisia näkemyksiä ehdotetun sääntelyn tarkoituksenmukaisuudesta.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 9—6, 2 tyhjää.

Kappaleen 3 kohdalla ed. Lyly ehdotti ed. Malmin kannattamana, että kappaleen loppuun lisätään näin kuuluva kappale: ”Hallitus tavoittelee esityksellään työtaisteluiden vähentämistä 5 —10 prosenttia, joka vastaa 0,006 prosenttia vuosityöajasta eli noin kuutta minuuttia työllistä kohti. Todetaan, että esitys on suorilta työllisyysvaikutuksilta kokonaisuudessa vähäinen.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 9—8.

Kappaleen 4 kohdalla ed. Lyly ehdotti ed. Malmin kannattamana, että kappaleen ensimmäisen virkkeen jälkeen lisätään näin kuuluva virke: ”Suhteettomuuden määrittely jää oikeuskäytännön varaan.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 9—8.

Kappaleen 5 kohdalla ed. Malm ehdotti ed. Lylyn kannattamana, että kappaleen ensimmäistä virkettä lukuun ottamatta teksti poistetaan. Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 11—6.

Kappaleen 6 kohdalla ed. Lyly ehdotti ed. Malmin kannattamana, että kappaleen ensimmäisessä virkkeessä luetellaan ne kansainväliset velvoitteet, jotka Suomea sitovat työtaisteluoikeuden osalta. Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 11—6.

Kappaleen 7 kohdalla ed. Lyly ehdotti ed. Malmin kannattamana, että kappaleen lopussa luetellaan ne kansainväliset velvoitteet, jotka Suomea sitovat työtaisteluoikeuden osalta. Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 9—6, 2 tyhjää.

Kappaleen 12 kohdalla ed. Malm ehdotti ed. Suhosen kannattamana, että kappaleesta poistetaan toinen virke. Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 11—6.

Tyhjän kappaleen 19 kohdalla ed. Lyly ehdotti ed. Malmin kannattamana, että mietinnön yleisperusteluihin lisätään uusi otsikko: ”***Vaihtoehdot hallituksen esitykselle***” ja uusi näin kuuluva teksti:

”Lainsäädännön arviointineuvosto on lakiesityksestä antamassaan arviossa katsonut, että hallituksen esityksessä pitäisi käsitellä myös vaihtoehtoisia malleja ja toteuttamistapoja. Niitä ei esityksessä kuitenkaan ole esitetty.

Ratkaisua olisi työtaisteluiden rajoittamisen sijaan haettava keinoilla, joilla parannetaan työpaikkojen toimintaa. Työelämän pelisääntöjen kehittämistä täytyy tehdä työmarkkinatoimijoiden kesken. Aitoja keinoja parantaa yritysten kannattavuutta voidaan löytää paremman työvoiman sitouttamisen ja osallistamisen piiristä, joita muun muassa palkansaajapuolen asiantuntijat ovat nostaneet esille.

Työntekijöiden edustajan tulkintaetuoikeus ristiriitatilanteissa ja henkilöstön edustus yritysten hallinnossa toimisivat tekijöinä, joilla työntekijöitä sitoutetaan yritystoiminnan kehittämiseen.

Alipalkkauksen kriminalisoinnilla estettäisiin tahalliset väärinkäytökset työnantajien toiminnassa.

Ammattiliittojen kanneoikeudella vahvistettaisiin työelämän oikeuksia. Ammattiliiton kanneoikeus parantaisi sellaisten työntekijöiden asemaa työmarkkinoilla, jotka eivät itse tiedä omia oikeuksistaan ja kykene niitä valvomaan. Samalla se vahvistaisi heidän työsuhteisiinsa liittyvää tukea.

Edellä esitetyt vaihtoehdot ovat tärkeitä tulevan työelämän parannuskeinoja. Ne lisäisivät sekä työnantajien että työntekijöiden yhteistoimintaan paremman työelämän kehittämisessä.”

Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 9—8.

Kappaleen 20 kohdalla ed. Malm ehdotti ed. Lylyn kannattamana, että kappaleen ensimmäisestä virkkeestä poistetaan sana ”suhteettomien” ja viimeisestä virkkeestä poistetaan sanat ”estää ennalta suhteettoman laajoja myötätuntotyötaisteluita ja siten”,”kohtuuttomia” ja lopusta sanat ”kohtuutonta haittaa.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 11—6.

Kappaleen 23 kohdalla ed. Lyly ehdotti ed. Malmin kannattamana että kappaleen loppuun lisätään sanat: ”Asiantuntijakuulemisten perusteella hyvityssakkojen korotus, soveltamisalueen merkittävä laajentaminen ja vaikuttavuus näkyvät vasta oikeuskäytännön syntymisen myötä.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 9—6, 2 tyhjää.

Kappaleen 25 kohdalla ed. Partanen ehdotti ed. Sammallahden kannattamana, että kappaleen loppuun lisätään näin kuuluva teksti: ”Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa, että hyvityssakon vähimmäismäärän mahdollista kohtuullistamista koskevassa kokonaisharkinnassa on perusteltua huomioida ammattiosaston syyllisyyden määrää lieventävänä asianhaarana työtaistelutoimenpiteen tausta silloin, kun kyseessä on ns. surulakko, jossa työntekijöiden yhdistyksen spontaanin, mielenilmausluonteisen ja lyhytkestoisen työnseisauksen taustana on työnantajan päätös toiminnan lopettamisesta kokonaan tai poikkeuksellisen merkittävistä henkilöstövähennyksistä eikä toimenpiteellä ole aiheutettu työnantajalle merkittävää vahinkoa.” Ed. Partasen ehdotus hyväksyttiin.

Kappaleen 26 kohdalla ed. Malm ehdotti ed. Lylyn kannattamana, että kappaleen loppuun lisätään näin kuuluva virke: ”Toisaalta asiantuntijakuulemisissa nostettiin esiin myös hyvitysten ja työnantajien työehtosopimusten tietensä rikkomusten vuosikymmeniä kestäneen pariteettiperiaatteen, joka nyt tässä esityksessä ei toteudu.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 11—6.

Kappaleen 36 kohdalla ed. Partanen ehdotti ed. Sammallahden kannattamana, että kappaleen loppuun siirretään kappaleen 38 alussa oleva näin kuuluva virke: ”Sukupuolivaikutusten kokonaisuuden arvioinnin sijasta vaikutuksia on esityksessä arvioitu lyhyesti joidenkin eri seikkojen yhteydessä.” Ed. Partasen ehdotus hyväksyttiin.

Kappaleen 37 kohdalla ed. Partanen ehdotti ed. Sammallahden kannattamana, että kappale muutetaan kuulumaan näin: ”Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa, että Suomen työmarkkinat ovat jakautuneet voimakkaasti sukupuolen mukaan alojen ja tehtävien osalta. Eriytymisestä johtuen sukupuolten välillä on palkkaeroa. Naisten työmarkkina-asema on keskimäärin heikompi miehiin verrattuna. Valiokunta katsoo, että edellä mainitusta johtuen voidaan lähtökohtaisesti olettaa, että työelämään tehtävillä merkittävillä muutoksilla on myös sukupuolittuneita vaikutuksia. Valiokunta korostaa, ettei sukupuolivaikutusten arviointiin yleisesti ole muodostunut riittäviä käytäntöjä.” Ed. Partasen ehdotus hyväksyttiin äänin 7—9, 1 tyhjä

Kappaleen 38 kohdalla ed. Partanen ehdotti ed. Sammallahden kannattamana, että kappaleen 36 alkuun siirretty viimeinen virke poistetaan. Ed. Partasen ehdotus hyväksyttiin.

Kappaleen 39 kohdalla ed. Partanen ehdotti ed. Sammallahden kannattamana, että kappale poistetaan. Ed. Partasen ehdotus hyväksyttiin äänin 8—9.

Kappaleen 40 kohdalla ed. Partanen ehdotti ed. Sammallahden kannattamana, että kappaleen ensimmäisen virkkeen loppu muutetaan kuulumaan näin: ”olisi tärkeää arvioida huolellisesti.” Ed. Partasen ehdotus hyväksyttiin äänin 8—9.

Mietintöluonnoksen **yksityiskohtaiset perustelut**

1. lakiehdotuksen kohdalla ed. Partanen ehdotti ed. Sammallahden kannattamana, että 8 a §:n perustelujen kappaleen 11 viimeinen virke muutetaan ja sen perään lisätään uusi virke näin: ”Myötätuntotaisteluiden asianmukaisesta rajaamisesta huolimatta, myötätuntotaistelut voivat aiheuttaa jonkinlaista häiriötä, kuten toiminnan ja palveluiden hidastumista, työnantajan toimintaan ja sopimuskumppaneille. Rajatuissa olosuhteissa tälläiset häiriöt voidaan katsoa kohtuullisiksi.” Ed. Partasen ehdotus hyväksyttiin äänin 8—9.

1. lakiehdotuksen kohdalla ed. Partanen ehdotti ed. Sammallahden kannattamana, että 8 a §:n perustelujen kappaleen 12 toiseksi viimeinen virke muutetaan kuulumaan näin: ”Suhteettomina vahingollisina seurauksina pidetään aina seurauksia, jotka ovat huomattavan paljon suurempia tai laajempia kuin pääriidasta aiheutuvat vahingot.” Ed. Partasen ehdotus hyväksyttiin äänin 8—9.

Ed. Malm ehdotti ed. Bergin kannattamana, että 1. lakiehdotuksen 10 § poistetaan. Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 9—6, 2 tyhjää.

Päätettiin lisätä 1. lakiehdotuksen 10 §:ään näin kuuluva perustelu: ”Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa, että hyvityssakon vähimmäismäärän mahdollista kohtuullistamista koskevassa kokonaisharkinnassa on perusteltua huomioida ammattiosaston syyllisyyden määrää lieventävänä asianhaarana työtaistelutoimenpiteen tausta silloin, kun kyseessä on ns. surulakko, jossa työntekijöiden yhdistyksen spontaanin, mielenilmausluonteisen ja

lyhytkestoisen työnseisauksen taustana on työnantajan päätös toiminnan lopettamisesta kokonaan tai poikkeuksellisen merkittävistä henkilöstövähennyksistä eikä toimenpiteellä ole aiheutettu työnantajalle merkittävää vahinkoa.”

Mietintöluonnoksen **lausumaehdotus**

Ed. Lyly ehdotti ed. Malmin kannattamana, että valiokunta hyväksyy näin kuuluvan lausumaehdotuksen: ”Hyväksyessään lakiesityksen eduskunta edellyttää, että sen vaikutuksia ja lain toimivuutta on selvitettävä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle annettavalla selvityksellä vuoden 2027 loppuun mennessä.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 9—8.

Ed. Kettunen ehdotti ed. Oinas-Panuman kannattamana, että valiokunta hyväksyy näin kuuluvan lausumaehdotuksen: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa soveltamiskäytännön kehittymistä ja arvioi sen perusteella tarvittaessa tarvetta keskittää työrauha-asioiden käsittely työtuomioistuimeen.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 9—8.

Edelleen ed. Berg ehdotti ed. Lylyn kannattamana, että valiokunta hyväksyy seuraavat kuusi lausumaehdotusta:

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi lakimuutosten vaikutusta lakkojen määrään ja antaa selvityksen seurannasta selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2027 loppuun mennessä. Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 9—8.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi lakimuutosten vaikutuksia työnantajiin, työntekijöihin ja oikeusistuimiin ja antaa arvioinnista selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2027 loppuun mennessä. Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 9—8.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi lakimuutosten vaikutusta työmarkkinajärjestelmän toimivuuteen ja antaa arvioinnista selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2026 loppuun mennessä. Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 9—8.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää lainsäädännön arviointineuvoston esittämiä vaihtoehtoisia malleja ja toteuttamistapoja työrauhan parantamiseksi ja antaa siitä selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2027 loppuun mennessä. Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 9—8.

5. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää lakimuutosten vaikutuksia Suomea sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin ja antaa niistä selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2024 loppuun mennessä. Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 9—8.

6. Eduskunta edellyttää, että hallitus ei aikaista lakiesityksien alkuperäistä voimaantuloaikaa ennen 1.7.2024. Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 9—8.

Merkittiin, että edustajat Kettunen ja Oinas-Panuma ilmoittivat äänestäneensä lausumaehdotuksen kohdassa 6 väärin. Edustajat äänestivät EI, kun oli tarkoitus äänestää JAA.

Yksityiskohtaisen käsittelyn lopuksi ed. Malm ehdotti ILO:n työtoimiston työministeri Satoselle 16.4.2024 lähettämän kirjeen johdosta, että esitys palautetaan työ- ja elinkeinoministeriöön uudelleen valmisteltavaksi.

Yksityiskohtainen käsittely todettiin päättyneeksi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 13/2024 vp

Asiantuntijalausunto HE 13/2024 vp TyV 18.04.2024 erityisasiantuntija Liisa Larja, työ- ja elinkeinoministeriö Asiantuntijalausunto A 4
Asiantuntijalausunnon liite HE 13/2024 vp TyV 18.04.2024 erityisasiantuntija Liisa Larja, työ- ja elinkeinoministeriö / Esitys / B 4
Asiantuntijalausunto HE 13/2024 vp TyV 18.04.2024 tasa-arvovaltuutettu Rainer Hiltunen, Tasa-arvovaltuutetun toimisto Asiantuntijalausunto C 4
Asiantuntijalausunto HE 13/2024 vp TyV 18.04.2024 rahoitusekonomisti Antti Klemola, Työllisyysrahasto Asiantuntijalausunto D 4
Asiantuntijalausunto HE 13/2024 vp TyV 18.04.2024 kauppatieteiden tohtori Merja Kauhanen Asiantuntijalausunto E 4
Asiantuntijalausunnon liite HE 13/2024 vp TyV 18.04.2024 kauppatieteiden tohtori Merja Kauhanen / esitys F 4
Asiantuntijalausunto HE 13/2024 vp TyV 18.04.2024 tutkijatohtori Heikki Palviainen Asiantuntijalausunto G 4
Asiantuntijalausunnon liite HE 13/2024 vp TyV 18.04.2024 tutkijatohtori Heikki Palviainen / esitys H 4
Asiantuntijalausunto HE 13/2024 vp TyV 18.04.2024 valtiotieteen tohtori Mauri Kotamäki Asiantuntijalausunto I 4
Asiantuntijalausunnon liite HE 13/2024 vp TyV 18.04.2024 valtiotieteen tohtori Mauri Kotamäki / Esitys / J 4
Asiantuntijalausunto HE 13/2024 vp TyV 18.04.2024 toimitusjohtaja Aki Kangasharju, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA Asiantuntijalausunto K 4
Asiantuntijalausunto HE 13/2024 vp TyV 18.04.2024 Näkövammaisten liitto ry Asiantuntijalausunto L 4

Valiokunnassa olivat kuultavina:
- erityisasiantuntija Liisa Larja, työ- ja elinkeinoministeriö, liite
- tasa-arvovaltuutettu Rainer Hiltunen, Tasa-arvovaltuutetun toimisto, liite
- rahoitusekonomisti Antti Klemola, Työllisyysrahasto, liite
- kauppatieteiden tohtori Merja Kauhanen, liite
- tutkijatohtori Heikki Palviainen, liite
- valtiotieteen tohtori Mauri Kotamäki, liite

Valiokuntaan ovat saapuneet kirjalliset lausunnot:
- toimitusjohtaja Aki Kangasharju, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA, liite
- Näkövammaisten liitto ry, liite

Estyneenä poissa oli:
- Tasa-arvoasiain neuvottelukunta

5. Muut asiat

-

6. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on lähikokous perjantaina 19.4.2024 klo 11.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen